

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/248/2012
Identifikačné číslo spisu:	6307200536
Dátum vydania rozhodnutia:	25.06.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:6307200536.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ Ing. C. T., bývajúceho v A., 2/ Obce Beňuš, Beňuš, zastúpených JUDr. Mariánom Rudym, PhD., advokátom v Bratislave, Kukuričná 8, proti žalovanému R. C., bývajúceho v A., zastúpenému Mgr. Petrom Luptákom, advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v Banskej Bystrici, Nám. Š. Moyzesa 3, o určenie vlastníctva k pozemkom, vedenej na Okresnom súde Brezno pod sp.zn. 5 C 40/2012, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2012, sp.zn. 13 Co 109/2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2012, sp.zn. 13 Co 109/2012 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Brezno rozsudkom z 20. októbra 2010, č.k. 5 C 27/2007-248 určil, že nehnuteľnosť - pozemok KN-C, parc. č. 1159 o výmere 164 m², zastavané plochy a nádvoría, nachádzajúca sa v obci Beňuš, okres Brezno, katastrálne územie A., zapísanej na LV č. XXX. Správy katastra Brezno je v podielovom spoluvlastníctve žalobcu 1/ v 1 a žalovaného v 1. Zároveň určil, že nehnuteľnosť - pozemok KN-C, parc. č. 1164/2 o výmere 147 m², zastavaná plocha, nachádzajúca sa v obci Beňuš, okres Brezno, katastrálne územie A., zapísanej na LV č. XXX. Správy katastra Brezno je vo výlučnom vlastníctve žalobcu 2/. Žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi 1/ trovy konania a trovy právneho zastúpenia vo výške 1 394,80 € v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 132 ods. 1, § 134 ods. 1, 2, 3, 4 Občianskeho zákonníka. Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že pôvodná žalovaná (právna predchodkyňa žalovaného) nemohla nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním k uvedeným parcelám (č. 1159) v celosti, len v 1/2, ako to bolo deklarované v osvedčení o vydržaní, pretože nehnuteľnosti zakúpila spoločne s právnou predchodkyňou žalobcu 1/, každá v 1/2, takto ich aj užívali, čo nepoprela ani samotná pôvodná žalovaná. Nehnuteľnosti na parc. č. 1164/2, 1164/3 sú nepochybne vo vlastníctve žalobcu 2/, ktorý ich nadobudol vydržaním, čo bolo konštatované v notárskej zápisnici N 132/95, Nz 403/95 zo dňa 13. septembra 1995, kde titulom pre nadobudnutie vlastníckeho práva bol v zmysle zákona č. 138/1992 Zb. protokol o prechode vlastníctva vecí z bývalého ONV Banská Bystrica na Obec Beňuš v zmysle § 14

citovaného zákona, ako aj konštatovaný užívateľský stav osadníckych elaborátov a oprávnená držba obce, čo sa napokon premietlo aj v LV č. XXX. Uviedol, že pokiaľ sa týka parcely KN-C č. 1159, podľa geometrického plánu súčasný právny stav svedčí v prospech žalobcu 1/ a v prospech pôvodnej žalovanej, pre každého v 1/2. Ak bola časť parcely KN-C č. 1159 o výmere 77 m² z nejakých dôvodov pričlenená k parc. KN-C č. 1164/3, mohlo tak byť vykonané len zákonným spôsobom. Iný spôsob nemôže požívať právnu ochranu, a teda je aj v rozpore s § 3 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na uvedené skutočnosti súd upravenej žalobe žalobcov 1/, 2/ po pripustení tejto zmeny súdom vyhovel v plnom rozsahu, pričom naliehavý právny záujem videl v tom, že inou, ako súdnou cestou, vlastníctvo k nehnuteľnostiam usporiadať nemožno. Súd sa nestotožnil s názorom pôvodnej žalovanej, že pokiaľ žalobca 2/ mieni nehnuteľnosti odpredať z dôvodu lepšieho hospodárskeho využitia, nemá na vyriešení sporu naliehavý právny záujem. V odôvodnení svojho rozhodnutia ďalej uviedol, že súd pri rozhodovaní musí vychádzať zo skutočností platných v čase rozhodnutia vo veci a v prípade určenia vlastníctva k pozemkom, ktoré sú vedené v príslušnom katastrálnom operáte s určitým číselným označením parciel, ich výmerou, druhom a zároveň geometrickým vymedzením podľa skutočného stavu v prírode je nevyhnutné, aby spolu s navrhovanou zmenou, ak sa má dotknúť výmery, účastník doložil a navrhol aj zmenu zakreslenia parcely tak, aby zmena výmery zodpovedala aj určitému posunu hraníc. Je z technického hľadiska nemysliteľné, aby sa výmera pozemku zmenila oproti aktuálnemu stavu podľa katastra nehnuteľností bez zmeny hraníc. Keďže žalobcovia 1/, 2/ predložili súdu geometrický plán č. 00634808-020/10, ktorý korešponduje so zmenou hraníc a výmerou pozemkov, ktoré sú v skutočnosti užívané, súd vyhovel žalobe žalobcov 1/, 2/ po pripustení zmeny žaloby (jej petitu). Uviedol, že na základe tohto rozhodnutia príslušná správa katastra vykoná navrhovanú zmenu vo výmerách pozemkov, súčasne vykoná zmenu v katastrálnej mape a v príslušnom geometrickom operáte katastra nehnuteľností tak, aby hranice so susediacimi pozemkami zodpovedali novým výmerám. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalovaného rozsudkom z 22. marca 2011, sp.zn. 13 Co 5/2011 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu zmenil tak, že žalobu žalobcov 1/, 2/ zamietol. Žalobcom 1/, 2/ uložil povinnosť nahradiť žalovanému každý zvlášť trovy prvostupňového a druhostupňového konania v sumách po 140,01 €, a to do rúk jeho právneho zástupcu Mgr. Petra Luptáka, do troch dní. Uviedol, že predmetom konania je určenie vlastníckeho práva k pozemkom - parc. č. CKN 1159 a 1164/2 v kat. úz. A., pričom obe parcely boli vytvorené geometrickým plánom č. 00634808-020/10. Ako žalovaný je v konaní označený R. C.. Podľa ust. § 216 ods. 1 O.s.p. v odvolacom konaní je vylúčený inštitút zámeny účastníkov konania (§ 92 ods. 4 O.s.p.). Z povahy odvolacieho konania ako konania preskúmvacieho je v zásade vylúčené, aby došlo k záмене v okruhu účastníkov konania až v odvolacom konaní, pretože tým by sa úplne zmarili výsledky konania pred súdom prvého stupňa. Z geometrického plánu č. 00634808-020/10 vyplýva, že pozemok - parcela č. 1164/2 s výmerou 147 m² bol vytvorený z parcely č. 1164/2 (odčlenený ako diel 3) a z parcely č. 1164/3 s výmerou 119 m² (odčlenený ako diel 4). Ako vlastníčka parciel č. 1164/2 a 1164/3 bola zapísaná v liste vlastníctva č. XXX v celosti S. C.. Žalovaný R. C. (dedič S. C.) uzavrel s Mgr. D. H. kúpnu zmluvu o prevode vlastníctva pozemkov - parc. č. CKN 1164/2 a 1164/3. Právne účinky vkladu nastali dňa 21. júna 2010. Týmto dňom vznikli aj vecnoprávne účinky vkladu - zmena v osobe vlastníka (V/583/2010). Podľa odvolacieho súdu potom vlastníctvo svedčí nie pre žalovaného R. C., ale pre nadobúdateľku Mgr. D. H.. V odvolacom konaní ale nie je možná zámena účastníkov konania (§ 216 ods. 1 O.s.p.). Žalovaný R. C. už nie je v hmotnoprávnom vzťahu k žalobcom 1/, 2/ - nie je pasívne vecne legitimovaný. Pre uvedený nedostatok odvolací súd rozsudok prvostupňového súdu zmenil a žalobu zamietol. V odôvodnení rozhodnutia ďalej poukázal na ustanovenie § 44a, veta prvá O.s.p., podľa ktorého účastník konania je oprávnený podať na príslušnej správe katastra nehnuteľností návrh na zápis začatia súdneho konania, v ktorom sa uplatňujú vecné práva k nehnuteľnostiam alebo súdneho konania o určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby. Správa katastra potom zapíše začatie takéhoto konania s poznámkou, ktorá má informatívny (nie obmedzujúci) charakter. Nehnuteľnosť, ktorá je predmetom takéhoto súdneho konania, ktorého začatie bolo zapísané v katastri nehnuteľností, môže byť predmetom zmluvy o prevode nehnuteľností. Cieľom zápisu tejto informatívnej poznámky do katastra nehnuteľností, je ale chrániť prípadných nadobúdateľov nehnuteľností, ktorí tak mohli mať vedomosť o prebiehajúcom súdnom konaní týkajúcom sa prevádzanej nehnuteľnosti. Táto poznámka sa v katastri nehnuteľností

nezapisuje ex offio, ale len na návrh žalobcu. Podľa ustanovenia § 159a O.s.p. je potom výrok právoplatného rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnosti, o neplatnosti právneho úkonu, ktorým sa nakladalo s nehnuteľnosťou, prípadne o určení neplatnosti dobrovoľnej dražby nehnuteľnosti záväzný aj pre účastníkov zmluvy, ktorej sa týka návrh na povolenie vkladu vecného práva k dotknutej nehnuteľnosti a ktorý bol podaný v čase, kedy v katastri nehnuteľností bola vykonaná poznámka o tomto súdnom konaní. Po zápise poznámky podľa ustanovenia § 44a O.s.p. do katastra nehnuteľností je teda výrok právoplatného rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnosti (vlastníckeho práva) záväzný nielen pre žalovaného, ale aj pre osobu, ktorá nadobudla vecné právo k tejto nehnuteľnosti od žalovaného, prípadne jeho právneho nástupcu v priebehu súdneho konania. Žalobcovia 1/, 2/ ale nepodali na príslušnej správe katastra návrh na zápis začatia súdneho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie žalobcov 1/, 2/ uznesením z 1. marca 2012, sp.zn. 5 Cdo 169/2011 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, keď dospel k záveru, že tým, že odvolací súd nepostupoval podľa § 213 ods. 2 O.s.p. a svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia nesplnil, odňal žalobcom 1/, 2/ možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Krajský súd v Banskej Bystrici, po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom a vrátení mu veci na ďalšie konanie, rozsudkom z 22. mája 2012, sp.zn. 13 Co 109/2012 rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu zmenil tak, že žalobu žalobcov 1/, 2/ zamietol. Žalovanému náhradu trov prvostupňového konania, odvolacieho konania a dovolacieho konania nepriznal. Žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na skutočnosť, že v priebehu konania žalovaný previedol sporné vlastníctvo k pozemkom, ku ktorým sa žiada určiť vlastníctvo 21. júna 2010 na Mgr. D. H. (číslo listu 267-268 spisu). Tým sa zmenili hmotnoprávne pomery k sporným pozemkom a z procesného hľadiska sa vyžaduje, aby rozhodnutie súdu bolo záväzné ohľadom vlastníctva k nehnuteľnosti evidovanej katastrom nehnuteľností pre každého zapísaného vlastníka. Uviedol, že na to, aby sa predchádzalo nekorektnému správaniu sa žalovaných vlastníkov počas prebiehajúceho súdneho konania, v ktorom sa uplatňujú vecné práva k nehnuteľnostiam, zákon s účinnosťou od 15. októbra 2008 vyžaduje od žalobcov, aby podali „na príslušnej správe katastra nehnuteľností návrh na zápis začatia súdneho konania“ (§ 44a O.s.p.) a potom „výrok právoplatného rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnosti je záväzný aj pre osobu, ktorá nadobudla vecné právo k tejto nehnuteľnosti v čase, keď v katastri nehnuteľností bola vykonaná poznámka o tomto súdnom konaní“ (§ 159a O.s.p.). Zákonom č.495/2009 Z.z. bola prijatá ďalšia novela Občianskeho zákonníka (pozn. dovolacieho súdu-správne O.s.p.), ktorá do ustanovenia § 44a pripojila vetu: „Ustanovenie sa použije rovnako aj na mimoriadne opravné prostriedky“. S účinnosťou od 1. mája 2010 sa zákonom č. 103/2010 Z.z. bola prijatá aj novela zákona č.162/1995 Z.z., ktorá v ustanovení § 34 ods. 2 reagovala na ustanovenia § 44a a §159a O.s.p. Z uvedeného podľa odvolacieho súdu vyplýva, že žalobcom 1/, 2/ nič nebránilo, aby v priebehu súdneho konania reagovali na zmenenú právnu situáciu a poistili sa pre prípad prevodu vlastníctva zo žalovaného na inú osobu. Takto ale nepostupovali. Poukázal na to, že o zápis poznámky žiadali (č.l. 308 spisu) 21. mája 2007, kedy zákon nedovoľoval správe katastra takúto poznámku zapísať, a preto nemožno mať za to, že správa katastra pochybila, keď poznámku nezapísala. V žiadnom prípade ale odmietnutím zápisu nedošlo k „res iudicate“ a žalobcovia 1/, 2/ mali po zmene právneho stavu kedykoľvek požiadať o zápis poznámky v zmysle ustanovenia § 44a O.s.p. Dôsledkom zániku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného žalobu musel odvolací súd zamietnuť. Odvolací súd ďalej uviedol, že nemohol sám rozhodnúť o pripustení zámeny žalovaného za inú osobu, lebo v odvolacom konaní takto nemožno postupovať (§ 216 ods. 1, § 92 ods. 4 O.s.p.). V súdnej veci nemožno aplikovať ani ustanovenie § 92 ods. 2 O.s.p. (singulárnu sukcesiu v dôsledku kúpnej zmluvy), lebo toto ustanovenie v odvolacom konaní možno použiť len na prípad, kedy pôvodný účastník prestal byť subjektom práv a povinností a tieto prešli na iný právny subjekt. Žalovaný nezanikol ako právny subjekt tým, že previedol svoje sporné vlastníctvo na inú osobu a preto iná osoba by mohla vstúpiť do súdneho konania len buď tak, že pristúpi k žalovanému (§ 92 ods. 1 O.s.p.) alebo ho nahradí (§ 92 ods. 4 O.s.p.). Pripustenie takejto osoby v odvolacom konaní nie je možné, lebo by sa tým porušil princíp dvojínštátnosti konania. Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie (§ 18 prvá veta O.s.p.) a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv (§ 18 posledná veta O.s.p.). Ak potom ustanovenie § 216 ods. 1 O.s.p. nedovoľuje použiť ustanovenie § 92 ods. 1 alebo ods. 4 O.s.p. v

odvolacom konaní, bolo by porušením rovnakého postavenia účastníkov, keby odvolací súd zrušil rozsudok prvostupňového súdu len preto, aby mohol žalobca napraviť svoje procesné pochybenie (to, že nepostupoval podľa ustanovenia § 44a O.s.p.). Formálne úspešnému žalovanému nepriznal náhradu trov prvostupňového konania, odvolacieho a dovolacieho konania. Žalobcom 1/, 2/, keďže boli v konaní neúspešní, náhradu trov konania nepriznal.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v celom rozsahu podali dovolanie žalobcovia 1/, 2/ a navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil, alternatívne zmenil tak, že žalobe v plnom rozsahu vyhovie. Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p. tvrdiac, že postupom súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom. Za takú vadu označili skutočnosť, že odvolací súd nesprávne zamietol žalobu a nerozhodol o návrhu na zmenu účastníka podľa § 92 ods. 2, 3 O.s.p. v odvolacom konaní. Taktiež namietali, že odvolací súd sa odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, čím je daná prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 2 O.s.p. Mali za to, že rozsudok odvolacieho súdu je arbitrárny a chýba mu odôvodnenie elementárnych hmotnoprávných či procesných náležitostí (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Odvolací súd podľa názoru dovolateľov 1/, 2/ nezákonne a nesprávne interpretoval a aplikoval § 44a O.s.p. a tým porušil § 18 O.s.p. o rovnosti oboch sporových strán. Poznamenali, že úsilie o zápis príslušnej poznámky do katastra nehnuteľností mohla (a mala) využiť aj protistrana, ktorá to však neurobila. Ďalej namietali, že odvolací súd tiež chybné vyložil ustanovenie § 38 a nasl. katastrálneho zákona a mylne vyvodil kauzálnu vzťahy, keď dôvodil ustanovením § 34 ods. 2 katastrálneho zákona v súvislosti s § 44a a § 159a O.s.p., nakoľko § 34 ods. 2 katastrálneho zákona sa týka záznamu - a ten možno vykonať až vtedy, keď súd neporuší § 1 O.s.p. a zabezpečí spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov. To sa v danom prípade nestalo. Odvolaciemu súdu vytýkali, že zotrval na nesprávnej a chybnjej aplikácii ustanovenia § 92 O.s.p. v spojení s ustanovením § 216 ods. 1 O.s.p. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberali skutkový a právny stav veci.

Žalovaný považoval dovolanie žalobcov 1/, 2/ za nedôvodné v celom rozsahu a navrhol ho zamietnuť a žalobcov 1/, 2/ zaviazat' k náhrade trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorí sú zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba rozumieť taký závadný

procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb. Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

Z citovaného zákonného ustanovenia je zrejmé, že odvolací súd musí v prípade prejednaní odvolania týkajúceho sa veci samej, nariadiť pojednávanie, ak dokazovanie vykonané pred súdom prvého stupňa opakuje alebo ak sám dokazovanie dopĺňa. Účelom tohto ustanovenia je zabezpečiť účastníkom konania právo na spravodlivý proces, najmä umožniť im realizáciu práva vyplývajúceho z ustanovenia § 123 O.s.p., t.j. práva vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali. Ak preto odvolací súd v priebehu odvolacieho konania doplní dokazovanie bez toho, aby nariadil pojednávanie a účastníkom umožnil vyjadriť sa k týmto novým dôkazom, odníme im možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

V posudzovanej veci z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že odvolací súd v priebehu odvolacieho konania doplnil dokazovanie oboznámením sa s rozhodnutím správy katastra Brezno z 21. júna 2010 (č.l. 267 a 268 spisu), výpisom z katastra nehnuteľností (č.l. 288 spisu) a žiadosťou o odstránenie chýb v katastrálnom operáte - zápis poznámky (č.l. 308). Odvolací súd bol preto povinný nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie. Keďže odvolací súd v danej veci takto nepostupoval pojednávanie na

prejednanie odvolania nenariadil, konal v rozpore s ustanovením § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. Týmto nesprávnym postupom odňal žalobcom 1/ a 2/ možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolatelia ďalej namietali, že odvolací súd nerozhodol o návrhu žalobcov 1/, 2/ ktorý bol súčasťou ich vyjadrenia k odvolaniu žalovaného (č.l. 277- 281 spisu) a v ktorom žiadali, aby súd vydal procesné uznesenie, ktorým pripustí zámenu účastníka v konaní na strane žalovaného (§ 41 ods. 2 O.s.p., § 92 ods. 2, 3, § 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím postupom porušil právo žalobcov 1/, 2/ na spravodlivý proces aj tým, že nerozhodol o ich návrhu na pripustenie zmeny účastníkov na strane žalovaného.

Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že „nemohol sám rozhodnúť o pripustení zámene žalovaného za inú osobu, lebo v odvolacom konaní takto nemožno postupovať (§ 216 ods. 1, § 92 ods. 4 O.s.p.).“ Ďalej uviedol, že: „V súdnej veci nemožno ani aplikovať ustanovenie § 92 ods. 2 O.s.p. (singulárnu sukcesiu v dôsledku kúpnej zmluvy), lebo toto ustanovenie v odvolacom konaní možno použiť len na prípad, kedy pôvodný účastník prestal byť subjektom práv a povinností a tieto prešli na iný právny subjekt. Žalovaný nezanikol ako právny subjekt tým, že previedol svoje sporné vlastníctvo na inú osobu, a preto iná osoba by mohla vstúpiť do súdneho konania len buď tak, že pristúpi k žalovanému (§ 92 ods. 1 O.s.p.) alebo ho nahradí (§ 92 ods. 4 O.s.p.). Pripustenie takejto osoby v odvolacom konaní nie je možné, lebo by sa tým porušil princíp dvojínštátnosti konania.“

Dovolací súd poukazuje na to, že ak tento zákon (t.j. Občiansky súdny poriadok) neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva a povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli (§ 92 ods. 2 O.s.p.). Súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa; súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované (§ 92 ods. 3 O.s.p.).

Ustanovenie § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. umožňujú zmenu účastníkov konania, a to v závislosti od hmotnoprávnych zmien, ku ktorým došlo po začatí súdneho konania. Zmena účastníkov je prípustná aj v odvolacom konaní [pozn.: z ustanovenia § 216 ods. 1 O.s.p. vyplýva iba to, že v odvolacom konaní nie je použiteľné ustanovenie § 92 ods. 1 a 4 O.s.p. (teda nie aj § 92 ods. 2 a 3 O.s.p.)].

Účelom procesného inštitútu obsiahnutého v citovaných ustanoveniach § 92 ods. 2 a 3 O.s.p., je riešiť dôsledky singulárnej sukcesie, ak táto nastala po začatí konania. Zmyslom tejto právnej úpravy je umožniť žalobcovi, aby pomocou zmeny účastníka konania odstránil nedostatok aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie, ktorý nastal v priebehu konania a ktorý by inak neodvratne viedol k zamietnutiu žaloby, pričom sa ukazuje, že je hospodárne, aby vec bola prejednaná a rozhodnutá v rámci už začatého konania voči inej alebo proti inej osobe. Predpokladom zmeny je návrh na zmenu účastníka podaný žalobcom alebo osobou, na ktorú boli práva alebo povinnosti, o ktorých sa koná, prevedené alebo na koho prešli a súhlas nového žalobcu (nevyžaduje sa, ak návrh podá sám vstupujúci žalobca).

V preskúmvanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že žalobcovia 1/, 2/ vo svojom vyjadrení k odvolaniu (č.l. 277- 281 spisu) okrem iného žiadali, aby súd prvého stupňa vydal procesné uznesenie, ktorým pripustí zámenu účastníka v konaní na strane žalovaného (§ 92 ods. 2, § 211 ods. 2 O.s.p.). Aj keď síce výslovne uviedli, že žiadajú, aby súd pripustil zámenu, z obsahu ich podania, z ustanovenia § 92 ods. 2 O.s.p. na ktoré poukázali a ktoré citovali a skutočností, ktoré v podaní uviedli (uzavretie kúpnej zmluvy a prevod vlastníckeho práva na pani H. - sestru žalovaného) je možné vyvodiť záver (§ 41 ods. 2 O.s.p.), že žalobcovia 1/, 2/ navrhli, aby súd vyhovel ich návrhu na zmenu účastníka konania na strane žalovaného.

Ohľadne žalobcami 1/, 2/ tvrdenej skutočnosti súd skúma, či vôbec ide o právnu skutočnosť, či ide o takú právnu skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práva alebo povinnosti, či táto skutočnosť naozaj nastala (napr. či kúpna zmluva bola skutočne uzavretá) a či je v konkrétnom prípade spôsobilá mať za následok prevod alebo prechod práva alebo povinnosti, o ktoré v konaní ide. Otázkou, či tvrdené právo (povinnosť), ktoré malo byť prevedené alebo ktoré malo prejsť na iného, tu skutočne je, alebo či na iného skutočne prešlo alebo bolo prevedené, sa nezaobera, pretože sa týka už posúdenia veci samej, ku ktorému sa súd vyjadruje až v rozhodnutí vo veci samej.

K zmene účastníctva však dôjde až vtedy, keď súd zmenu pripustí. To znamená, že pokiaľ o návrhu podanom podľa § 92 ods. 2 O.s.p. súd právoplatne nerozhodne, zostáva okruh účastníkov konania nezmenený. Rozhodnutie odvolacieho súdu o pripustení zmeny účastníka na strane žalovaného je uznesením krajského súdu ako súdu odvolacieho, proti ktorému nie je odvolanie prípustné.

Dovolací súd po preštudovaní spisu dospel k záveru, že odvolací súd v danom prípade nepostupoval správne, keď o návrhu žalobcov 1/, 2/ na zmenu účastníka nerozhodol. Ustanovenia § 92 ods. 2, 3 O.s.p., upravujúce zmenu účastníctva pri prevode alebo prechode práv alebo povinností, platia aj pre odvolacie konanie. Pri zmene účastníctva zostávajú všetky účinky spojené s podaním návrhu zachované, procesný nástupca musí prijať stav konania taký, aký je, teda i s procesnými úkonmi, ktoré dovtedy v konaní urobil jeho právny predchodca.

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcov 1/ a 2/ uvedenými v dovolaní. Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.